

Nordiska välfärdsstaten en dynamisk modell

Nordiska välfärdsforskare har skjutit startskottet för Nordforsks välfärdsprogram NCoE Welfare, det kanske mest ambitiösa forskarsamarbetet i ämnet någonsin. Avsikten är att under fem år granska den nordiska välfärdsstaten från olika angreppspunkter. Bakgrunden är globaliseringens effekter.

Text: Carl-Gustav Lindén

Pauli Kettunen, professor i politisk historia vid Helsingfors universitet, drar ett av de två projekten. Han anser att det existerar en felaktig bild av välfärdsstatens uppkomst. Det finns en uppfattning att välfärdsstaten består av gamla nationella institutioner som är oförmögna till förändring inför utmaningen från globaliseringen och den europeiska integrationen. Framväxten skedde inte i slutna nationella miljöer, påpekar han, tvärtom karaktäriseras utvecklingen av sökande efter idéer från utlandet och bär drag av internationella konstruktioner.

- Man kom inte från en sluten värld. De nordiska länderna har ju varit öppna ekonomier, beroende av internationell politik och ekonomi och utsatta för internationella kriser.

Därför tenderar debatten om välfärdsstaten ofta att teckna en karikatyr, i skarp kontrast mot alternativet - en gränslös värld.

Historiens roll

Personligen är Pauli Kettunen också intresserad av att på ett konkret sätt kunna visa att historien spelar en stark roll i dagens diskussion och beslutsfattande.

- Inte bara som bakgrund, utan historien är närvarande i identitet, tankesätt och institutioner.

Begreppet modell hänvisar till ett statiskt tillstånd. Istället kommer forskarprojektet att rikta in sig på

förändringens dynamik. Det är där historiens närvaro kommer in i form av de många lager som lagt sig under årens lopp, utvecklade i olika tidsperioder och framväxta som mentaliteter, traditioner och värden närvarande i dagens formella och informella regler och normer i de nordiska välfärdsstaterna. Därmed, menar Kettunen, avviker fokus i detta projekt från tidigare forskning. Där har man uppfattat historien som välfärdsstatens föregångna och inte som någonting som är närvarande i nutiden.

Forskningsområdena är fem: religion och lutheranism i den nordiska välfärdsstaten, medborgarskap och demokrati, kunskap och sociala intressen, värdesystem och legitimitet samt arbetsmarknadens roll. Vad gäller det sistnämnda så har många av de sociala innovationerna - socialförsäkring och socialtjänster - varit förutsättningar för att också kvinnorna ska kunna delta i lönearbete.

- Ända sedan 1960-talet har socialpolitiken riktat in sig mot ett bredare kvinnligt deltagande i lönearbete utanför hemmet. Den sociala servicesektorn har skapat förutsättningarna för den utvecklingen, även om den också varit lätt segregering med kvinnliga och manliga arbeten. Den kvinnodominerade hälsovårdssektorn i den nordiska modellen är ju inte helt oproblematiske.

Överhuvudtaget menar han att det fortfarande är intressant att stu-

dera hur socialpolitiken medverkat till arbetsmarknadens utveckling och hur arbetsmarknadens intressen påverkat olika områden.

Konkurrenskraft

I samband med den globala ekonomiska konkurrensen finns det enligt Kettunen empiriskt stöd för argument att välfärdsstaten i de nordiska länderna utgör en källa för nationell konkurrensförmåga. Emellertid syns välfärdsstatens roll förändras utifrån den globala konkurrensens villkor.

- Karakteristiskt för den nordiska välfärdsstatens utveckling var tron på en god cirkel där de olika bitarna av cirkeln - social jämlikhet, demokrati och ekonomisk tillväxt - kunde stöda varandra, även om målsättningarna var autonoma. Uppkomsten av konkurrensstaten, eller tävlingsstaten, innebär inte att välfärdsstatens institutioner bryts ner men deras funktioner och målsättningar modifieras från konkurrenskraftens perspektiv.

Socialt kapital och förtroende är starka kort i mötet med den globala konkurrensen. I själva verket, menar Kettunen, är de inbäddade etiska principerna och de sociala innovationerna goda nog att inte bara appliceras på nationell nivå, utan även i den europeiska integrationen och globalt. Genom att på så sätt utvidga perspektivet kunde man också upprätthålla social jämlikhet och demokrati som autonoma målsättningar.

Mer om NCoE Welfare The Nordic Welfare State - Historical Foundations and Future Challenges” kan läsas på <http://blogit.helsinki.fi/incoew>